आज म यस गरिमामय सदनको रोस्ट्रममा उभिँदै गर्दा, मेरो आँखा अगाडि त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको प्रस्थान कक्षमा लाइन लागेका लाखौं युवाका निराश र थकित अनुहारहरू नाचिरहेका छन्।

आज म माननीय अर्थमन्त्री डा. स्वर्णिम वाग्लेज्यूद्वारा प्रस्तुत आगामी आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को बजेटमाथि आफ्नो धारणा राख्न यहाँ उपस्थित भएकी छु।

सभामुख महोदय, म सुरुमै एउटा कुरा स्पष्ट रूपमा स्वीकार गर्न चाहन्छु–

"यो बजेट अत्यन्तै साहसिक, दूरगामी र निजी क्षेत्रमैत्री छ। मलुकमा औद्योगिकरण, लगानी र रोजगारीका लागि वर्तमान आवश्यकताहरु पुरा गर्ने लगानीमैत्री, व्यवसायमैत्री र स्पष्ट मार्गचित्र बोकेको बजेट हो । सरकारले लिएको यस नीतिगत साहसको म हृदयदेखि नै उच्च प्रशंसा गर्दछु।"

यदि हामीले यो बजेटलाई केवल मन्त्रालयगत बजेट विनियोजनको सूची वा आय-व्ययको परम्परागत निबन्धका रूपमा मात्रै बुझ्यौं भने, त्यो यो देश, यहाँको माटो र ती युवाहरूप्रतिको घोर बेइमानी हुनेछ।

यो बजेट नेपालको अर्थतन्त्रलाई उत्पादन, लगानी, नवप्रवर्तन र उच्च मूल्य अभिवृद्धिसहितको निर्याततर्फ लैजाने एउटा ऐतिहासिक 'टर्निङ प्वाइन्ट' बन्नुपर्छ ।

सभामुख महोदय,

यस बजेटको पहिलो पक्ष–उद्योग र निजी क्षेत्रको आत्मविश्वास पुनःस्थापना हो।

विगत केही वर्षदेखि नेपाली बजारको हालत कस्तो छ? सटरहरू खुलेका छन्, तर भित्र ग्राहक छैनन्। बैंकका भल्टमा पैसा थुप्रिएको छ, तर ऋण लिने आँट र वातावरण कसैमा छैन। हाम्रा उद्योगहरू दयनीय क्षमतामा खुम्चिएका छन्। यस्तो अत्यासलाग्दो शून्यताको बीचमा, यो बजेटले माग, उत्पादन, लगानी र रोजगारीलाई एउटै चक्रमा जोड्ने साहसिक कदम चालेको छ।

● उद्योगीले ब्याजदर होइन, बजार र राज्यको साथ हेर्छ। यो बजेटले स्पष्ट सन्देश दिएको छ–राज्य अब बिचौलियाको होइन, उत्पादकको साथमा छ।

● सयौं औद्योगिक कच्चा पदार्थमा भन्सार घटाउनु र अन्तःशुल्क खारेज गर्नु औद्योगिक क्रान्तिको ठूलो नीतिगत प्रस्थान विन्दु हो।

● कच्चा पदार्थको भन्सार तयारी वस्तुभन्दा एक तह कम गर्ने नीतिले उत्पादन लागत घटाउँदै क्ष्उयचत क्ागदकतष्तगतष्यल लाई व्यवहारमै बलियो बनाउनेछ।

● उद्योग संरक्षण साहुजीलाई पोस्न होइन, मजदुरको चुलो बाल्न हो। आन्तरिक उत्पादन प्रवर्द्धन शुल्कले घरेलु उद्योगलाई आवश्यक दचभबतजष्लन कउबअभ दिनेछ।

दोस्रो पक्ष–कर आतंकको अन्त्य र व्यावसायिक वातावरण।

सभामुख महोदय, लामो समयदेखि हाम्रो कर प्रशासन र राज्य संयन्त्रले लगानीकर्तालाई 'दुहुनो गाई' मात्र सम्झियो। तर यो बजेटले कर परिपालनलाई दण्ड होइन, विकासको सहयात्री बनाउने नयाँ सोच अघि सारेको छ।

● विचाराधीन कर विवादमा निश्चित रकम बुझाउँदा जरिवाना र ब्याज मिनाहा हुने क्रान्तिकारी व्यवस्थाले अल्झिएको सरकारको आय बढाउनुको साथै अर्बौं पुँजी बजारमा ल्याउनेछ।

● आयकर ऐनको दफा ५७ को सुधार र स्वामित्व परिवर्तनको अस्पष्टता हटाउने प्रयासले निजी क्षेत्रको ठूलो टाउको दुखाइ कम गरेको छ।

● कर परीक्षण अवधि सीमित गर्ने र ाबअभभिकक कर प्रशासनको अवधारणाले व्यवसायीलाई "राज्य मेरो साथमा छ" भन्ने विश्वास दिलाउनेछ।

तेस्रो पक्ष–मध्यम वर्गको आय र बजारको माग।

सभामुख महोदय, देश चलाउने, कर तिर्ने र अर्थतन्त्र धान्ने मुख्य इन्जिन भनेको मध्यम वर्ग हो, तर आज त्यही वर्ग सबैभन्दा बढी पिल्सिएको छ। यो बजेटले उक्त वर्गको मर्म बुझ्ने प्रयास गरेको छ।

● व्यक्तिगत आयकर छुट सीमा बढाउनु र अधिकतम दर घटाउनु कर सुधार मात्र होइन– यो बजारमा प्राण भर्ने अक्सिजन हो।

● नागरिकको हातमा बच्ने पैसा बाहिर जाँदैन। त्यो सीधै शिक्षा, स्वास्थ्य र स्थानीय बजारमै पुग्छ।

● यसले सिर्जना गर्ने म्भ्कबलम क्तष्गबिक ले अर्थतन्त्रलाई गति दिनेछ। बजारमा माग बढेपछि मात्रै उद्योग र व्यापार चल्छ।

चौथो पक्ष–यातायात, सहरी र रणनीतिक पूर्वाधारको विशाल जग।

सभामुख महोदय, देशको समृद्धिको मेरुदण्ड भनेकै पूर्वाधार हो। भौतिक पूर्वाधार बिना न उद्योग चल्छ, न लगानी आकर्षित हुन्छ। यो बजेटमा पूर्वाधार क्षेत्रमा गरिएको ठूलो विनियोजनले प्रस्ट पार्छ कि–सडक र सहरी विकास नै वर्तमान सरकारको सबैभन्दा प्रमुख प्राथमिकता हो।

● रणनीतिक सडक कालोपत्रे र सयौं पुल निर्माणको लक्ष्यसहित पूर्व-पश्चिम राजमार्गलाई चार लेन बनाउने योजनाले हाम्रा आर्थिक केन्द्रहरूलाई जोड्नेछ।

● द्रुत मार्ग र नागढुङ्गा सुरुङ मार्ग छिट्टै सञ्चालनमा ल्याउँदा यातायात लागत घट्नेछ।

पाँचौं पक्ष–युवा, स्टार्टअप र डिजिटल इकोनोमीको उडान।

सभामुख महोदय, अब हामीले खाडीमा सस्तो श्रम बेचेर देश धनी बनाउने पुरानो र असफल सपना देख्न छोड्नुपर्छ। यो बजेटले अबको बाटो 'डिजिटल इकोनोमी' हो भन्ने स्वीकार गरेको छ।

● "लगानी एक्सप्रेस" र स्वचालित रुट प्रणालीले अब लगानीकर्ताले सरकारी कार्यालयको कोठा-कोठा धाउनुपर्ने छैन ।

● आईटी सेवा निर्यातको आय र स्वेट इक्विटीमा दिइएको कर छुट हाम्रा युवा उद्यमीहरूका लागि ठूलो प्रोत्साहन हो।

● 'सार्वभौम एआई कम्प्युट केन्द्र' स्थापना र जलविद्युतलाई एआई सेवामा रूपान्तरण गर्ने प्रस्तावले नेपाललाई विश्वको 'टेकहब' बनाउने आधार खडा गरेको छ।

छैटौं पक्ष–कृषि: नाफामूलक र सम्मानजनक उद्यम

● प्रोत्साहन अनुदान: कृषि तथा पशुपन्छी उत्पादनमा २ करोडसम्मको प्रारम्भिक लगानी गर्ने कृषकलाई ४० प्रतिशतसम्म प्रोत्साहन अनुदान।

● बीमा सुविधा: कृषि तथा पशु बीमा प्रिमियममा ८० प्रतिशतसम्म अनुदान।

● मल आपूर्ति: रासायनिक मलको सहज आपूर्तिका लागि क्यालेण्डर लागू

● सिँचाइ: थप १५,८०० हेक्टर जमिनमा सिँचाइ र पहाडी टारहरूमा लिफ्ट सिँचाइ प्रणाली विस्तार।

सातौँ पक्ष : ग्रामीण जनता: पहुँच र सुदृढीकरण

● विद्युतीकरण: राष्ट्रिय ग्रिड नपुगेका कर्णाली लगायतका दुर्गम स्थानीय तहमा विद्युतीकरणलाई तीव्रता।

● हवाई स्वास्थ्य सेवा: दुर्गम क्षेत्रका जोखिममा रहेका बिरामी तथा गर्भवती महिलाका लागि एयर एम्बुलेन्स सेवा।

आठौँ पक्ष सामाजिक न्याय: सीमान्तकृतको सुरक्षा

● पोषण भत्ता: देशभरिका दलित बालबालिकाको पोषण भत्ता दोब्बर (मासिक १,००० रुपैयाँ)।

● विशेष सहयोग: उच्च गरिबी भएका २५ जिल्लामा पोषण सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता।

● स्वास्थ्य उपचार: सरकारी अस्पतालमा बालबालिकाको क्यान्सर रोगको नि:शुल्क उपचार।

● न्यायोचित अभियान: “सक्नेले छोडौँ, नसक्नेलाई जोडौँ“ अभियानमार्फत सामाजिक सुरक्षाको दायरामा सुधार।

नवौं पक्ष महिला सशक्तीकरण र महिला उद्यमशीलता

● पाँचखाल विशेष आर्थिक क्षेत्रमा महिला उद्यमीलाई प्राथमिकता।

● महिला उद्यमीलाई थप कर्जा सहुलियत।

● स्थानीय तहमा महिला उद्यमशीलता विकासका लागि जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम।

● महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको यातायात खर्च ५० प्रतिशतले वृद्धि।

● महिलाहरूको सुरक्षित आवागमनका लागि सिसी क्यामेरासहितको आधुनिक 'ब्लु बस' सेवा राज्यको संवेदनशीलता र जिम्मेवारीको उत्कृष्ट नमुना हो।

अन्त्यमा,

सभामुख महोदय, यो बजेटका अक्षरहरू सुन्दर छन्। यसको मूल मर्म र सन्देश एकदमै स्पष्ट छ। यसले कर घटाएर माग बढाउने, झन्झट घटाएर लगानी बढाउने, कच्चा पदार्थ सस्तो बनाएर उत्पादन बढाउने, र प्रविधि, पूर्वाधार र स्टार्टअपलाई प्रोत्साहन गरेर नयाँ रोजगारी सिर्जना गर्ने स्पष्ट चित्र कोरेको छ।

तर, सभामुख महोदय, हाम्रो देशको इतिहास उत्कृष्ट नीति र घोषणाहरूको चिहानले भरिएको छ। कागजमा लेखिएका सुन्दर शब्दहरूले मात्र जनताको पेट भरिँदैन। अबको एकमात्र र सबैभन्दा ठूलो चुनौती भनेको इमानदार, प्रभावकारी र कार्यान्वयन हो।

अब यी नीतिहरूलाई सिंहदरबारका दराजहरूमा कैद नगरी, कुनै स्वार्थ समूहको दबाबमा नपरी, समयमै र पारदर्शी रूपमा 'एक्सन' मा रूपान्तरण गर्नु चुनौती हो। यसका लागि प्रशासनिक र राजनीतिक संयन्त्रबाट बजेटका प्रावधानहरू तत्काल कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ। नेपाल अब सम्भावना र आश्वासनको देश मात्र रहनेछैन, यो परिणाम र समृद्धिको देश बन्नेछ!

धन्यवाद!